

przemawiającym za nadaniem mu rangi rezerwatu częściowego, jest rola jaką pełni on dla bogatych i zróżnicowanych ekologicznie zespołów awifauny. Jest to bowiem teren będący ostoją wielu chronionych i rzadkich gatunków ptaków.

Wartość przyrodnicza tej strefy pokrywa się z wysokimi walorami rekreacyjnymi, jednak dla zachowania priorytetowych walorów środowiska przyrodniczego proponuje się ograniczenie ruchu turystycznego. W związku z tym zaleca się zamknięcie tego obszaru dla pojazdów mechanicznych z jednoczesnym wprowadzeniem oznakowanych tras wędrówek pieszych i rowerowych, w okresie gdy nie stanowi to zagrożenia dla ptaków. Proponuje się również wytyczenie ścieżki edukacyjnej, na trasie której przewiduje się cztery dłuższe postoje:

- pierwszy postój - zlokalizowany w naturalnym zespole łęgowym, na północnych obrzeżach Stawu VIII, umożliwi poznanie struktury tego zbiorowiska oraz pozwoli ocenić jego walory krajobrazowe;
- drugi postój - przy osuszonym Stawie XIV, w północnej części terenu, pozwoli na obserwację mechanizmów sukcesji wtórnej;
- trzeci postój - zlokalizowany na sztucznym nasypie grobli, w północnej części Stawu VIII, stanowi doskonały punkt widokowy;
- czwarty postój przewidziano w dolinie jednego ze źródeł rzeki Białej, w południowo-wschodniej części terenu Stawów Dojlidzkich.

Na trasie ścieżki edukacyjnej oraz na szlakach wędrówek pieszych i rowerowych przewiduje się urządzenie punktów obserwacyjnych, umożliwiających obserwację ptaków i podziwianie krajobrazu. Dla ułatwienia wędrówek ich trasy poprowadzono głównie po groblach między stawami. Jednak wiele miejsc na wyznaczonej ścieżce ekologicznej może być niedostępna ze względu na podmokłość terenu, dlatego też zaleca się budowę kładek i przejść. Takie kładki są szczególnie wymagane na przejściach przez strumienie i rowy między groblami. Ze względu na znaczne zaśmiecenie terenu przyszłego rezerwatu częściowego zaleca się jego oczyszczenie i umieszczenie w miejscach postojów pojemników na śmieci. Na trasie wędrówek rowerowych i pieszych proponuje się budowę wiat będących schronieniem w przypadku niekorzystnych warunków atmosferycznych. Trasy

te powinny być odpowiednio oznaczone i zaopatrzone w znaki informacyjne, dotyczące środowiska naturalnego oraz odległości do najbliższej bazy turystycznej i przystanku MPK. Oznaczenia i zabezpieczenia wymagają też stanowiska roślin chronionych, a w pobliżu miejsc gniazdowania ptaków zaleca się postawienie znaków nakazujących zachowanie ciszy i spokoju. W celu złagodzenia konfliktów z przylegającymi do tej strefy terenami osiedleńczymi proponuje się budowę ogrodzeń ochronnych w miejscach najczęściej uczęszczanych przez okoliczną ludność. Ograniczą one również wstęp zwierząt hodowlanych, dla których urządzi się tu liczne wodopoje i dziki wypas w lasach, nie bez szkód dla środowiska. Przedłużenie istniejących już ogrodzeń wskazane jest także w strefie najintensywniejszej penetracji przez turystów i miejscowej ludności w okolicy stawu Plażowego i Kolonii Dojlid, gdzie widoczne jest liczne nagromadzenie wysypisk śmieci. Szczególnie środowisko lasów na terenie Dojlid, jako wysypiska śmieci, upatrzyli sobie właściciele okolicznych ogródków działkowych, którzy nagminnie gromadzą odpady i zwalę darni z resztkami roślin z działek w pobliskim łągu. Dlatego głównie tu wskazane jest szczelne ogrodzenie i postawienie znaków zakazu zaśmiecania oraz konsekwentne egzekwowanie kar w przypadku nieprzestrzegania tych wymogów.

Strefa II – otulina rezerwatu. Obszar ten ma formę pasa terenu o szerokości do 300 m, otaczającego obszar o największym potencjale biotycznym. Strefa ta obejmuje swoim zasięgiem głównie zbiorowiska półnaturalnych i kośnych łąk, a także mniej wartościowe przyrodniczo zespoły zaroślowe. W okolicy Stawu Plażowego strefę otuliny stanowią obrzeża kompleksu leśnego, silnie penetrowanego przez turystów. Zadaniem tej strefy jest buforowanie skutków gospodarki rolnej pobliskich wsi oraz oddziaływań wynikających z intensywnego użytkowania rekreacyjnego okolic Stawu Plażowego. W strefie tej zaleca się proekologiczne gospodarowanie na użytkach zielonych, a co za tym idzie, ograniczenie nawożenia, stosowania środków ochrony roślin i wypasu. Niewskazane są tu również zabiegi melioracyjne, mogące trwale wpłynąć na reżim wodny i jakość zbiorowisk także w strefie chronionej. Nie powinny mieć tu miejsca działania trwale odkształcające rzeźbę terenu w postaci wykopów czy żwirowni, które również mogą wpłynąć na stosunki

wodne. Często spotykane tu drobne wysypiska śmieci muszą być zlikwidowane, a ich lokalizacja przeniesiona na wyznaczone miejsca poza obszar otuliny.

Ze względu na fakt, iż w sąsiedztwie tej strefy są obszary intensywnie użytkowane rolniczo, a więc pola uprawne, sady, antropogeniczne wielokośne łąki, zaleca się wprowadzenie i uzupełnienie zadrzewień śródpolnych, zmniejszających skutki zanieczyszczeń powodowanych nawożeniem i stosowaniem środków ochrony roślin. Zadrzewienia wskazane są również wzdłuż cieków i rowów melioracyjnych uchodzących do stawów w celu ograniczenia wpływu biogenów. Wprowadzona zieleń wysoka podniesie również walory estetyczno – krajobrazowe.

Strefa otulinowa posiada także walory rekreacyjne. Pomimo mniejszej wartości przyrodniczej - w stosunku do strefy chronionej, odznacza się ona ciekawym krajobrazem, na który wpływa mozaikowość układu pól, łąk, drobnych zadrzewień i zakrzaczeń. Szczególnie malownicze są tu krajobrazy w okresie letnim, na przełomie czerwca i lipca, kiedy kwitnie większość traw. Walory estetyczne wiążą się w szczególności z obszarami wilgotnych łąk i kwitnącą wiaźówką błotną. Występujące tu liczne zadrzewienia i zbiorowiska łąkowe są miejscem gniazdowania i pobytu wielu gatunków ptaków. Preferuje się więc, podobnie jak na terenie rezerwatu, poprowadzenie przez te obszary ścieżek pieszych i rowerowych oraz urządzenie punktów widokowych. Również tu konieczne jest ustawienie pojemników na śmieci i znaków informacyjnych na trasach wędrówek. Zalecane jest także ograniczenie ruchu dla pojazdów mechanicznych.

Strefa III – rekreacyjna. Są to tereny, dla których przewiduje się skoncentrowanie funkcji typowo rekreacyjnych, celem odciążenia pobliskich obszarów chronionych. Jest to teren kilkudziesięciometrowego pasa ciągnącego się wzdłuż linii brzegowej Stawu Plażowego. Zalecany jest tu rozwój wcześniej funkcjonujących obiektów, takich jak plaży i wypożyczalni sprzętu wodnego. Dodatkowo plan zakłada wyznaczenie pól biwakowych oraz zorganizowanie miejsc na ogniska. Ze względu na licznych miłośników wędkarstwa, proponuje się tu budowę specjalnych pomostów stwarzających lepsze warunki połowów. Dodatkową atrakcją Stawu Plażowego, dotychczas

niewykorzystaną, jest niewielka wyspa, położona w odległości kilkunastu metrów od południowej krawędzi stawu. Nie jest ona dostępna ze względu na brak połączenia z brzegiem. Proponuje się w związku z tym budowę pomostu umożliwiającego dojście do wyspy. Może ona służyć jako dogodny punkt obserwacyjny. Wskazane jest wybudowanie również tu wieży widokowej, zwiększającej zasięg oglądalności. Ciągące się wzdłuż brzegów stawu groble, podobnie jak w poprzednich strefach, mogą posłużyć za ścieżki rowerowe i piesze. Podobnie jak na całym obszarze Stawów, problemem do rozwiązania pozostaje znaczne zaśmiecenie terenu. Konieczne są więc liczne pojemniki na odpady oraz poszerzenie bazy sanitarnej w okolicy plaży i pola biwakowego.

Strefa IV - to tereny w peryferyjnej części obszaru, na których użytkowanie jest zasadniczo zgodne z naturalnymi predyspozycjami terenu. Proponuje się więc utrzymanie aktualnej formy użytkowania. Jednakże kierując się nadrzędnością funkcji ekologicznych terenów sąsiednich, przewiduje się miejscami ograniczenie intensywności gospodarki rolnej oraz skierowanie zabudowy osiedleńczej poza zasięg tej strefy.

2.3.3. Identyfikacja zagrożeń środowiska w rejonie Stawów Dojlidzkich

Zgromadzony w trakcie badań i obserwacji terenowych materiał pozwolił określić obszary konfliktowe oraz wskazać obiekty uciążliwe dla środowiska. Największe zagrożenia dla środowiska Stawów Dojlidzkich wynikają przede wszystkim z bliskości miasta. Są to w głównej mierze imisje zanieczyszczeń przemysłowych z zakładów położonych w promieniu kilku kilometrów od Stawów oraz bezpośrednie wpływy pobliskich gospodarstw wiejskich, ogródków działkowych, jak również szkody wyrządzane przez niezorganizowaną penetrację ludności miejskiej, upatrującej na tym terenie dogodne miejsce do wypoczynku weekendowego. Niewątpliwie zagrożenie dla środowiska stawów stanowią ogródki działkowe, położone na północnych obrzeżach terenu badań wraz z okolicznymi gospodarstwami w Zaściankach, a także obszary rozwijającej się zabudowy Koloni Dojlidy, w południowej części terenu. Na obszarach tych pozostaje wciąż nierozwiązany problem gospodarki wodno-ściekowej. Zanieczyszczenia z tych terenów mogą łatwo się rozprzestrzeniać, zagrażając sąsiadującym z nimi terenom. Rozwiązania

gospodarki wodno-ściekowej wokół tzw. „Akwenu Wodnego Dojlidy” pozostają wciąż na etapie projektu technicznego, będącego składnikiem dokumentacji posiadanej przez Urząd Miasta i Gminy w Supraślu (kserokopię dokumentu umieszczono w aneksie pracy).

Rozwijająca się zabudowa w kierunku stawów stanowi również element zagrożenia dla środowiska przyrodniczego obiektu, ze względu na ograniczenia terenów otwartych oraz wyręby lasu dla uzyskania powierzchni pod zabudowę. Proces ten nasila się szczególnie w okolicach Kolonii Dojlid zagrażając pobliskiemu kompleksowi leśnemu ze zbiorowiskami grądowymi.

Za strefę konfliktową uznano też obrzeża Stawu Plażowego, pozostające w bezpośrednim sąsiedztwie lasu. Występujące tu licznie wypalone miejsca po ogniskach, zaśmieceniach, niezorganizowane pola biwakowe, a także niewielkie dzikie wysypiska śmieci, świadczą o nasilającej się penetracji turystów i okolicznej ludności. Duża liczba wędkarzy i spacerowiczów z psami nie pozwala na odpoczynek wędrownym ptakom. Chodzi tu zwłaszcza o obręb Stawu Plażowego, gdzie spotyka się nury, tracze gągoły i zalatujące morskie kaczki w okresie wiosny i jesieni. W okresie letnim, kiedy osobniki lotne, gnieźdzące się w obrębie szuwarów Stawu Plażowego, przenoszą się na sąsiednie stawy, największym problemem staje się niepokojenie młodych ptaków nielotnych.

Ze względu na hałas i płoszenie ptaków proponuje się rezygnację lub ograniczenie odbywających się tu zawodów motorowodnych do minimum i przeprowadzenie ich w okresie jesiennym (wrzesień- październik). Dodatkowym zagrożeniem, stwarzanym przez sprzęt motorowodny, jest mieszanie osadów dennych w zbiornikach wodnych, prowadzące do zanieczyszczenia i pogorszenia własności fizyko-chemicznych w stawach, a za ich pośrednictwem wody w rzece Białej. Nie wydaje się jednak koniecznym radykalne ograniczenie obecności ludzi w obrębie Stawu Plażowego i poza nim. Należy jednak wykazać większą troskę w odniesieniu do stawów oznaczonych jako IV, V, VI, VI, VIII, gdzie powinien być rygorystycznie przestrzegany zakaz kąpieli. Poważne zagrożenie dla ptaków niesie za sobą wypalanie szuwarów i fragmentów łąk. Zjawisko to staje się szczególnie niebezpieczne w okresie lęgowym (wiosna i lato) ponieważ wraz z roślinnością niszczone są gniazda, a często też przebywające w nich ptaki. Spokój

gniazdującego na stawach ptactwa burzą ponadto przebywający tu kłusownicy z sąsiednich wsi. Problemy te wymagają pilnego rozwiązań przez podjęcie odpowiednich działań ochronnych i prawnych, związanych z zagospodarowaniem przestrzennym zespołu Stawów Dojlidzkich.

2.4. Wskazania dotyczące wpływów wód podziemnych

2.4.1. Użytkowanie, zanikanie i przekształcanie źródeł

Wykorzystanie źródeł jest niewielkie. Siedem źródeł zasila w wodę małe stawy rybne (dolina Jaroszków, Pietrasze, Zawady, przy ul. Niskiej), jedno - zbiornik rekreacyjny (Wygoda), a z jednego w wodę pitną zaopatruje się dom mieszkalny (dolina Jaroszków). Kilka źródeł (dolina Jaroszków, Pietrasze) wykorzystywanych jest sporadycznie dla celów rekreacyjnych.

W ostatnich dziesiątkach lat na terenie Białegostoku wystąpiły udokumentowane przypadki likwidacji i przekształcania źródeł. Jednak pierwszy taki fakt miał miejsce przed 1869 r., kiedy to przy obecnej ul. Niskiej (osiedle Zielona Dolina) w miejscu istniejącego źródła wybudowano staw dla hodowli pstrąga, który w zmienionym kształcie przetrwał do chwili obecnej. O istnieniu tego stawu informuje plan sporządzony w 1869 r. przez administrację rosyjską, na którym jest on zamieszczony, a okolice jego występowania określono jako "uroczysko pstrągalnia". O istnieniu w tym miejscu źródła świadczy rodzaj hodowanych ryb, które wymagają zimnej wody. Mogła ona pochodzić tylko z istniejącego tu źródła. Na możliwość jego wypływu w tym miejscu wskazują występujące wysięki oraz wypływy wody podziemnej w największym stawie. Obecnie ze stawów odpływa 0,5 l/s wody.

Najczęściej źródła likwidowano przez odprowadzenie zasilającej ich wody do kanalizacji deszczowej. W ten sposób zlikwidowano źródła na północno-wschodnim krańcu ulicy Starosielce, między dworcem kolejowym Białystok Centralny a ul. Prowiantową, oraz około 1965 r. dwa źródła istniejące przy skrzyżowaniu ul. Wojsk Ochrony Pogranicza i Kanonierskiej. Odpływ ze źródła znajdującego się przy tym skrzyżowaniu na terenie jednostki wojskowej skierowano bezpośrednio do kanału kanalizacji deszczowej, którego wylot znajduje się w korycie cieku Bażantarki. Woda zasilająca źródło, które znajdowało się na terenie ogródków działkowych obecnie odpływa początkowo

kanalem podziemnym, a dalej rowem otwartym także do Bażantarki. Wydajność każdego z tych dwu źródeł przed ich likwidacją można szacować na 0,15 - 0,3 l/s, z tym, że wydajniejsze było źródło wypływające na terenie jednostki wojskowej. Na skutek przeprowadzonej kanalizacji zmniejszyła się wydajność źródła przy ul. Wasilkowskiej.

Istniejące w dzielnicy Wygoda u wylotu ul. Harnasiów źródło wykorzystano do zasilania zbiornika wodnego, rozkopując je i włączając do zbiornika. Podobnie postąpiono ze źródłem okresowym w lesie Pietrasze, wykopując w miejscu jego wypływu mały staw. W dolinie Jaroszkówki, tuż poniżej szosy do Supraśla, w czasie regulacji istniejącego tu cieku pogłębiono jego koryto, co doprowadziło do zaniku istniejącej po obu jego stronach młaki. Źródło przy ul. Cypiska również wykorzystano do zasilania niewielkiego zbiornika rekreacyjno-krajobrazowego.

2.4.2. Walory krajobrazowe i przyrodnicze źródeł

Z charakterystyki źródeł występujących na badanym terenie wynika, że niektóre z nich przedstawiają sobą duże wartości krajobrazowe, przyrodnicze, dydaktyczne i poznawcze. O ich wartościach decydują przede wszystkim: zachowanie ich w stanie naturalnym, reprezentatywność, różnorodność form wypływu wody, typowe wykształcenie morfologicznych form wypływu oraz dostępność. Ich walory są tym cenniejsze, że źródła te znajdują się w bezpośredniej strefie wypoczynku codziennego mieszkańców miasta i z tego względu mogą i powinny być w pełni wykorzystane. Do najbardziej atrakcyjnych należy źródło o typowo wykształconej dużej niszy, wypływające na zboczu doliny Supraśli. Oryginalnie położone jest źródło w lesie Pietrasze, obok strzelnicy, gdzie woda wypływa spod dwudziestometrowego stromego stoku. Unikatowe skupisko cennych przyrodniczo i krajobrazowe naturalnych wypływów wód podziemnych występuje w dolinie Jaroszkówki. Jest to jedno z największych na tak małym obszarze skupisk tych wypływów w województwie.

2.5. Wskazania dotyczące zieleni miejskiej

Obecnie wzrost gospodarczy Białegostoku jak i innych regionów Polski oznacza w rzeczywistości rozwój gospodarczy i społeczny kosztem środowiska

przyrodniczego. Przy obecnym stanie środowiska taktyka ta nieuchronnie doprowadzi do pogorszenia warunków życia przyszłych pokoleń. Niezbędny jest nowy styl działania i nowy stosunek do przyrody. Dobre rezultaty można osiągnąć stosując koncepcję rozwoju - zwaną ekorozwojem (Poskrobko1995). Koniecznym działaniem poprawiającym stan polskich miast powinna być poprawa, polegająca na uwzględnieniu zasad ekorozwoju obecnie obowiązujących wymogów formalnoprawnych, regulujących gospodarkę przestrzenną w Polsce. Przemawia za tym narastająca dewastacja miast, postępująca degradacja lub wręcz niszczenie terenów cennych pod względem przyrodniczym.

W planowaniu przestrzennym oraz zabudowie obszaru miejskiego należy wykorzystywać zieleni do następujących procesów:

- kształtowania krajobrazu miejskiego, poprzez wprowadzania terenów zieleni do scalania obszarów zurbanizowanych wewnątrz, jak również do wiązania terenów zurbanizowanych z przyległymi przestrzeniami otwartymi. Postulat scalania wewnętrznego architektonicznego ma szczególne znaczenie architektonicznego kontekście korytarza ekologicznego rzeki Białej, natomiast powiązania zewnętrzne architektonicznego największym stopniu odnoszą się do zewnętrznych pierścieni leśnych (Antoniuk, Pietrasze, Las Solnicki, Las Klepacze) oraz doliny Supraśli (strefa krawędziowa).
- architektonicznego i estetycznego kształtowania miasta, poprzez połączenie wszystkich funkcji zieleni na danym obszarze w taki sposób, żeby osiągnąć pożądaną efekt harmonii naturalnych i technicznych elementów infrastruktury obszaru zurbanizowanego.
- do kształtowania środowiska zdrowotnie nieszkodliwego, o wysokich wartościach rekreacyjnych, poprzez wykorzystanie drzew do zakładania zieleni przemysłowej i komunikacyjnej, zieleni miejskiej oraz podmiejskich parków, obszarów i obiektów wypoczynkowych, a także sportowych, jak również cmentarzy, ogrodów działkowych, prywatnych terenów zielonych itp.

- kształtowania otoczenia obiektów kulturowo-oświatowych oraz naukowo-badawczych (funkcje te dominują na specyficznych terenach zieleni jakim jest np. Białostockie Muzeum Wsi)

Po rozpatrzeniu aspektów związanych z systemem zieleni miejskiej, nasuwają się następujące sugestie dotyczące funkcjonowania tego systemu w Białymstoku:

1. Zwiększenie ilości terenów zieleni miejskiej, szczególnie na terenie nowo powstałych osiedli. Według danych niemieckich ilość zieleni miejskiej dla miast 100 000 – 300 000 powinna wynosić jak w zestawieniu poniżej

Miasto	Parki [m kw / 1miesz]	Obiekty sportowe [m kw / 1miesz]	Ogrody [m kw / 1miesz]	Cmentarze [m kw / 1miesz]	Ogółem [m kw / 1miesz]
100 000 - 300 000 mieszkańców (norma NRD)	15,7	5,6*	20	3,9	45,2
Białystok (według badań własnych)	3,81**	0,9	14,97	3,29	23

* do tej kategorii zaliczono wszystkie obszary wykorzystywane w celach sportowych (a więc także obszary nie pokryte roślinnością),

** uwzględniono także powierzchnie skwerów i zieleńców

Z przytoczonych danych wynika, że ilość zieleni w Białymstoku musi wzrosnąć prawie dwukrotnie, a powierzchnia parków, skwerów prawie czterokrotnie, aby dorównać normom europejskim. W Białymstoku szczególnie mało terenów zieleni znajduje się na osiedlach Słoneczny Stok, Zielone Wzgórza, Leśna Dolina, Dziesięciny, Słoboda, Białostoczek. Są to osiedla młode, budowane w latach 80-tych, którym prawdopodobnie nie towarzyszyły projekty urządzania zieleni lub nie zostały one wdrożone. Konieczne jest aby w najbliższym czasie na terenach tych osiedli lub w ich pobliżu powstały tereny urządzonej ogólnodostępnej zieleni.

2. Potrzeba adaptacji i przystosowania na potrzeby rekreacyjne znajdujących się na terenie miasta obiektów przyrodniczych. Za pomocą zieleni

należy uzyskać powiązania między kompozycjami osiedli z otaczającym je krajobrazem. Rozwiązaniem mogłoby być przystosowanie do celów rekreacyjnych (z uwzględnieniem zasad ekorozwoju) znajdujących się na w pobliżu nowych osiedli dolin rzecznych. Propozycja jest zgodna z tezą, że zbiorowiska roślinne mają nie tylko zapewnić efekty dekoracyjne, ale stać się czynnikiem poprawy warunków życia ludności. W Białymstoku proponowano już wiele sposobów wykorzystania obiektów przyrodniczych w celach rekreacyjnych, jednak tylko niewielka ilość takich rozwiązań jest wdrażana i realizowana. Taką niezrealizowaną ideą jest koncepcja utworzenia miejskich Parków Ekologiczno-Krajobrazowych w dolinie Bażantarki i Białej (Kwiatkowski 1993, Łoszewski 1996) 1996).

3. Naturalne i półnaturalne ekosystemy w dolinach rzecznych podlegają ciągłej degradacji w związku ze wzmożoną presją urbanistyczną na te tereny, jako ostatnie przestrzenie otwarte w mieście. Charakteryzuje je duża różnorodność biologiczna, o czym świadczy zarejestrowana ilość naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinnych, występowanie rzadkich i chronionych gatunków roślin. Tereny te należy wykorzystywać na cele rekreacyjne, uszczuplanie tych obszarów np. poprzez zasypywanie dolin, grozi utratą potencjalnych terenów zieleni urządzonej w przyszłości. W celu zapobieżenia tym negatywnym procesom należy niezwłocznie stworzyć program wykupu i scalania fragmentów dolin pod projektowane formy zieleni parkowej.

4. Wydaje się celowe stworzenie i wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego Nienaruszalnego Zasobu Terenów Zielonych, którego szkielet stanowiłyby istniejące i projektowane obiekty ochrony konserwatorskiej, uzupełnione formami zieleni urządzonej i najbardziej wartościowymi fragmentami roślinności naturalnej.

Rozwój urbanizacji stwarza potrzebę pozyskiwania nowych terenów pod budownictwo różnego typu. W wyniku tego procesu pojawiają się naciski skierowane na zabudowę wszystkich otwartych przestrzeni, jakie pozostały jeszcze w mieście lub na jego obrzeżu. Jest to podyktowane istniejącą w tych miejscach lub w ich pobliżu infrastrukturą techniczną, która czyni inwestycje budowlane tańszymi.

2.6. Wskazania dotyczące sposobu zagospodarowania wyrobiska „Silikaty”

2.6.1. Charakterystyka rejonu kopalni odkrywkowej

Zakład górniczy stanowi własność Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Handlowego „SILIKATY-BIAŁYSTOK”, które od lat prowadzi produkcję materiałów ceramicznych, w oparciu o piaski eksploatowane w dużej odkrywce powierzchniowej.

Wyrobisko leży na wyniesionym terenie w północnej części miasta pomiędzy ulicą Władysława Wysokiego i wschodnią granicą Białegostoku. W bezpośrednim sąsiedztwie kopalni znajdują się zabudowania zakładu górniczego oraz Wodociągi Białostockie, nieco dalej na południe – dzielnice mieszkaniowe Os. Jaroszkówki i Os. Wysokiego. (Fig.2.3). Wyrobisko otaczają młode lasy z nasadzenia, głównie z drzewostanem sosnowym. Od zachodu, za ulicą Wysokiego, rozciąga się kompleks Lasu Pietrasze. Za strefą lasków, na północ od wyrobiska znajdują się tereny ogródków działkowych im. Towarzystwa Przyjaciół Białegostoku, położone na stoku, schodzącym do doliny Supraśli.

Od wschodu przylega do wyrobiska głęboko wycięta dolina rzeki Jaroszkówki, która przepływa przez zespół stawów hodowlanych. Malowniczy charakter doliny, bogactwo zbiorowisk roślinnych i duża liczba wydajnych źródeł na jej obrzeżu kwalifikują ten obszar do ochrony konserwatorskiej. Propozycja takiej ochrony została skierowana do Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody.

W kategoriach geomorfologicznych, obszar największej w Białymstoku odkrywki, głębokiej miejscami na kilkanaście metrów, znajduje się w peryferyjnej części rozległego wzgórza moreny czołowej, która zajmuje znaczny obszar Lasu Pietrasze. Są to tereny piaszczyste, z przewarstwieniami mułków i wkładkami piasków zglinionych w górnej części osadów. Osady te są miejscami zaburzone, co potwierdza pogląd o genezie wzgórza jako formy o charakterze moreny akumulacyjnej. Na terenach leśnych, przylegających do wyrobiska od wschodu występują piaski eoliczne i drobne zwydmienia. Nieco niżej, w strefie krawędziowej doliny Jaroszkówki, która bezpośrednio przylega do kopalni znajduje się kilka źródeł w głębokich niszach erozyjnych,